

Het Westerbork-boek van Frank van Riet *zorgvuldig verzwegen*

Bijlage bij de [De zaak Ad van Liempt](#)

© samenstelling Bart FM Droog, 13 augustus 2019

[Droog Magazine](#), 2019

inhoudsopgave

(tekst in blauw is aanklikbaar)

[Inleiding](#)
[Ad van Liempt en De bewakers van Westerbork](#)
[Het plagiaat op Van Riet](#)
[Bibliografie](#)

Inleiding

Dr. Frank van Riet (1964) promoveerde op *Handhaven onder de nieuwe orde. De politieke geschiedenis van de Rotterdamse politie tijdens de Tweede Wereldoorlog* in 2008 aan de Universiteit van Amsterdam.

Hij is werkzaam bij de politie in Rotterdam.

In 2016 publiceerde Van Riet *De bewakers van Westerbork*. Dit werk is een overzicht van hoe de bewaking van en de ordedienst in het kamp geregeld waren, ook een geschiedenis van het hele kamp (t/m de bevrijding) alsmede een biografie van Albert Gemmeke, de SS-luitenant die vanaf eind 1942 tot aan de bevrijding de leiding had over het kamp.

“Het bijna Oost-Europees hoge percentage vermoorde Nederlandse Joden, ongeveer 75 procent, blijft elke keer een schokkend getal.

De overgrote meerderheid van hen werd via Westerbork, het Nederlandse voorportaal van de Holocaust, afgevoerd naar de vernietigingskampen in Polen. Over dit *Durchgangslager* bestaat een uitgebreide historiografie, waarin onder meer het leven in het kamp en de deportaties uitvoerig zijn beschreven. Tot op heden ontbrak echter een analyse van de organisatie en de bewaking van het kamp. Die lacune wordt in *De bewakers van Westerbork* op uitstekende wijze opgevuld door historicus Frank van Riet.”

Lak, M., 2017. Frank van Riet, *De bewakers van Westerbork*. *BMGN - Low Countries Historical Review*, 132. DOI: <http://doi.org/10.18352/bmgn-lchr.10361>

Naar [inhoudsopgave](#).

Ad van Liempt en *De bewakers van Westerbork*

In 2016 krijgt Ad van Liempt de opdracht van Herinneringscentrum Kamp Westerbork om een biografie over Albert Gemmeker te schrijven¹, de SS-Obersturmführer (luitenant), die van eind 1942 tot aan de bevrijding kampcommandant was, wat hem medeplichtig maakte aan de moord op tienduizenden Nederlandse en Duitse Joden en ruim tweehonderd Sinti en Roma.²

Een mooie opdracht, die natuurlijk los staat van het gegeven dat Ad van Liempt in de Raad van Advies van het Herinneringscentrum zetelt. De biografie is tevens een proefschrift, waar Van Liempt mee hoopt te promoveren aan de Rijksuniversiteit Groningen (RuG). Een van zijn promotores is prof. dr. Doeko Boscher, voormalig rector magnificus van de RuG, en tevens voorzitter van de Raad van Toezicht van Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Maar dat is natuurlijk allemaal toeval.

Het plan is het boek, en dus de promotie, samen te laten vallen met het afscheid van Dirk Mulder, als directeur van het Herinneringscentrum. Zo ontstaat een mooi feestelijk afscheid, met een maximum aan publiciteit, voor alle betrokken partijen.

In november 2016 moet Ad van Liempt beseft hebben dat hij wel met een klein probleem zat: het dan net verschenen boek *De bewakers van Westerbork*. Dat is niet alleen de geschiedenis van de verschillende bewakingsdiensten die in 1939-1945 in en rond het kamp actief waren, maar is tevens een biografie van Albert Gemmeker. Met de Gemmekerbiografieën van Nanda van der Zee en Lotte en de Westerborkstudie van Eva Moraal is daarmee eigenlijk alles wel gezegd, wat er voor zinnigs over Gemmeker verteld kan worden. Maar als dat bekend wordt, verdampt natuurlijk de media-aandacht voor zijn Gemmekerbiografie. Weg feestje!

Deus ex machina

Gelukkig schiet het toeval Ad van Liempt te hulp. Hij krijgt de kans *De bewakers van Westerbork* te recenseren. *De Volkskrant* publiceert Van Liempts zeer lovende bespreking, getiteld “De bewakers van Westerbork. Van Riet schetst genuanceerd beeld van Joodse ordedienst.”³

1 Ad van Liempt. E-mail aan Bart FM Droog, 14-05-2019, 10:03 uur.

2 Vervolging Sinti en Roma. Herinneringscentrum Kamp Westerbork. [Gezien 27-07-2019].

<https://kampwesterbork.nl/geschiedenis/tweede-wereldoorlog/vervolging-sinti-en-roma>

3 Ad van Liempt. De bewakers van Westerbork. Van Riet schetst genuanceerd beeld van Joodse ordedienst. *De Volkskrant*, Amsterdam, 19-11-2016.

<https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/van-riet-schetst-genuanceerd-beeld-van-joodse-ordedienst~b382e88b/>

In zijn recensie behandelt Van Liempt alleen dit ene onderwerp – dat in Van Riets 367 pagina's tellende boek minder dan 50 pagina's beslaat. Op die manier zet hij Frank van Riets boek buitenspel – het brede publiek denkt na de *Volkskrant* recensie dat het een deelstudie is, en gaat er schouderophalend aan voorbij.

2016/2017

In Kamp Westerbork wordt van 23 oktober 2016 tot en met 26 maart 2017 naar aanleiding van *De bewakers van Westerbork* een gelijknamige tentoonstelling gehouden. Met op 17 februari 2017 het eraan gekoppelde symposium *Schakels in het systeem. De bewakers van Westerbork plaats*. Onder de sprekers bevonden zich dr. Frank van Riet en Ad van Liempt.⁴

2018

Op 23 april 2018 bericht Dordrecht.net: “De Rotterdamse politiemans en historicus dr. Frank van Riet is een onderzoek begonnen naar de rol van de Politieke Politie van Dordrecht. Dit onderdeel van het Dordtse politiekorps kende tijdens de bezetting enkele fanatieke jodenjagers (...) Hij wil “veel breder gaan” dan wat Ad van Liempt en Sytze van der Zee over de lokale jodenjagers Evers en Den Breejen hebben opgedolven in hun respectieve boeken *Jodenjacht* en *Vogelvrij*. Hij wil “elk facet van de bezetting” in zijn onderzoek aan de orde stellen, zoals het verzet, de collaboratie, de vervolging en voorbeelden van verraad.”⁵

2019

De Gemmekebiografie van Ad van Liempt verschijnt. De Amsterdamse emeritus hoogleraar Lodewijk Brunt valt op dat Van Liempt rijkelijk van het werk van eerdere Gemmekebiografen en andere historici gebruik heeft gemaakt, maar ze verder niet tot nauwelijks de *credits* geeft die ze verdienen. Hij signaleert het misbruik van vooral de werken van Nanda van der Zee, Lotte Bergen en Frank van Riet.

Brunt: “[Van Liempt schrijft] zelfs geen enkel woord over zijn directe voorgangers, wat frappant is, want anders dan hij van de daken heeft geroepen, is Gemmeke wel degelijk al eerder onderwerp geweest van serieuze

---

4 Jaarverslag 2017. Herinneringscentrum Kamp Westerbork. 2018. Blz. 23 (blz. 24 in pdf)

<https://kampwesterbork.nl/images/downloads/Jaarverslag-tbv-website.pdf>

5 Onderzoek naar rol Politieke Politie in Dordrecht tijdens bezetting. Dordrecht.net, Dordrecht, 23-04-2018.

<https://www.dordrecht.net/nieuws/2018-04-23-22203-onderzoek-naar-rol-politieke-politie-in-dordrecht-tijdens-bezetting.html>

wetenschappelijke studie. (...) Deze opvallende verdwijningstruc is geen van de juichende recensenten van het eerste uur opgevallen - laten we voor het gemak maar veronderstellen uit onnozelheid. Maar het moet de leden van de promotiecommissie, allen historici die hun sporen in de Nederlandse oorlogsgeschiedenis hebben verdiend, zeker zijn opgevallen. Ze hebben er geen aanleiding in gezien om het werkstuk af te keuren, maar dat hadden ze met het Groningse promotiereglement in de hand kunnen - en ook moeten - doen.”

Naar [inhoudsopgave](#).

Het plagiaat op Van Riet

Voorbeeld 1 – [Van Liempts hoofdstuk 1](#)

Voorbeeld 2 – [Het Apeldoornsche Bosch en David Chajes](#)

Voorbeeld 3 – [Selig Goldstein](#)

Voorbeeld 4 – [Jüdische Presse Agentur](#)

Voorbeeld 5 – [Joelfeest 1943](#)

Voorbeeld 6 – [Leo van Messel](#)

Voorbeeld 7 – [Dolle Dinsdag](#)

Voorbeeld 8 – [Verkrachting versus 'seks-incident'](#)

Resumerend

Van Liempt pleegt een geraffineerde vorm van plagiaat: hij neemt bladzijden achtereenvolgens van zijn voorgangers over, parafraseert die, husselt er wat citaten van anderen doorheen, sleutelt wat aan de namen, voorziet het overgenomen stuk van meegeplagieerde bronvermeldingen, en voert af en toe, bij letterlijke citaten uit het werk van een van de eerdere biografen hen wél als bron op. Daardoor lijkt het of hij het merendeel zelf onderzocht heeft, en alleen wat details uit het onderzoek van die eerdere biografen – die hij nooit als zodanig benoemd – heeft overgenomen.

Deze handelswijze druist in tegen alle academische mores – alleen al op grond daarvan had Van Liempts proefschrift geweigerd moeten worden.

Naar [inhoudsopgave](#).

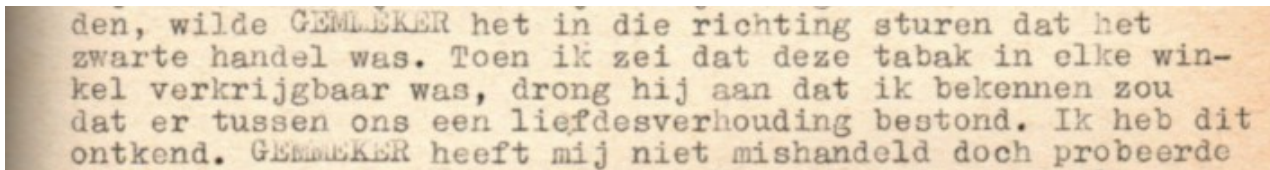
Voorbeeld 1 – Van Liempts hoofdstuk 1

Hoofdstuk 1 in Van Liempts Gemmekerbiografie is vrijwel in het geheel uit *Bewakers van Westerbork* afkomstig, en beslaat daar pagina's 206-210.

Ho-ho, zullen verdedigers van Van Liempt zeggen: beide passages zijn in wezen terug te voeren op één bron: het proces verbaal nr. 414, d.d. 4 juni 1948. Opgemaakt door J. Schoenmaker van het Bureau Opsporing Oorlogsmisdrijven (BOOM), Maar de eerste die aan de hand van dat proces verbaal nader onderzoek deed en uitzocht wat er nu precies gebeurde was Frank van Riet, in 2016.

Natuurlijk mag Van Liempt ook ditzelfde incident beschrijven – als hij dat correct zou doen, dus met verwijzing naar Van Riet. Maar Van Liempt verwijst in hoofdstuk 1 niet eenmaal naar Van Riet – en dat maakt het tot plagiaat. Een buitengewoon stompzinig plagiaat door Van Liempt bovendien, omdat het 't openingshoofdstuk van zijn boek betreft. Wat bij iedereen die beide boeken kent, de alarmbellen doet rinkelen.

Dat het hier écht om geraffineerd plagiaat gaat, blijkt uit het gebruik van het woord **Rassenschande**. Dat komt in het oorspronkelijke proces-verbaal uit 1948 niet voor. Smallenbroek verklaarde daarin: “[Gemmeker] drong aan dat ik bekennen zou dat er tussen ons [= Smallenbroek en Charlotte Weisz] een **liefdesverhouding** bestond” (pv, blz. 106).

A photograph of a typed document fragment. The text is in Dutch and reads: "den, wilde GEMMEKER het in die richting sturen dat het zwarte handel was. Toen ik zei dat deze tabak in elke winkel verkrijgbaar was, drong hij aan dat ik bekennen zou dat er tussen ons een liefdesverhouding bestond. Ik heb dit ontkend. GEMMEKER heeft mij niet mishandeld doch probeerde". The text is typed in a monospaced font on a light-colored background.

Fragment van verklaring Smallenbroek, in origineel proces verbaal, 1948

Het woord **Rassenschande** werd wel gebruikt in de verklaring van Smallenbroeks meerdere, A. de Jong, die in het Nationaal Archief bewaard wordt.

Frank van Riet, die wel alle oorspronkelijke bronnen zelf heeft geraadpleegd, combineerde wat Smallenbroek en De Jong verklaarden over wat Gemmeker gezegd had. Ad van Liempt kopieerde dat, en verraadde daardoor zichzelf. Want uit de noten bij diens hoofdstuk wordt duidelijk dat hij voor dat hoofdstuk *geen* stukken uit Nationaal Archief geraadpleegd heeft.

Onderstaand de twee volledige overeenkomende passages. Ieder kan zien welke technieken Van Liempt heeft gebruikt om de diefstal te verhullen.

Van Riet, blz. 206-210	Liempt, hoofdstuk 1
<p>Contacten tussen marechaussees en ingezetenen waren alleen toegestaan als het voor de dienst noodzakelijk was. Deze maatregel werd veelvuldig met voeten getreden. Er ontstonden zelfs (liefdes)verhoudingen tussen jonge marechaussees en kampbewoonsters. Johan Hendrik Smallenbroek was eind 1943 in het kamp gedetacheerd.</p>	<p>Het was twee dagen voor Kerstmis 1943. Lotte Weisz ging naar het prikkeldraadhek, vlak bij de polikliniek op kamp Westerbork.. het was pikdonker, 's avonds iets na zessen. Lotte was ondanks haar negentien jaar eigenlijk al een routinier in het kamp. Ze was er in 1940 gekomen, met haar ouders, haar zusje Edith en haar twee broers, van wie de jongste, Karl, toen nog een baby was. Sinds juli 1942 was er voor de familie Weisz wel het een en ander veranderd: van een vluchtelingenkamp was Westerbork een doorgangskamp voor Joden geworden. Aanvankelijk twee keer per week, later meestal eens per week vertrok er een trein met gemiddeld duizend joden erin naar 'het oosten'. Wat dat betekende wist Lotte ook niet precies, niet veel goeds in elk geval.[1]</p>
<p>Op 23 december, de dag van zijn verjaardag, had Johan met het 19-jarig Joods meisje Charlotte Weisz [58] afgesproken elkaar omstreeks 18.10 uur in de buurt van kampziekenhuis bij het prikkeldraad te treffen. Het was de bedoeling om nadere afspraken met haar te maken over het in ontvangst nemen van onder andere brieven, die hij voor haar zou verzenden. Johan had van 16.00 tot 18.00 uur dienst en opnieuw van 18.30 tot 19.30 uur, dus hij had maar een half uur de tijd. Nadat de aflossing geregeld was en hij zich volgens de voorschriften had afgemeld in de marechausseebarak, liep hij richting de afgesproken locatie. Hij ging niet direct naar het prikkeldraad, maar liep eerst een paar keer op en neer. Toen hij niets verdachts kon ontdekken, begaf hij zich in de richting van het prikkeldraad. Hoewel het al donker was, zag hij Charlotte op een afstand van ongeveer 8 meter achter het prikkeldraad staan. In de buurt van</p>	<p>Die drieëntwintigste december was er iets leuks gebeurd, 's ochtends. Lotte had Smallenbroek gezien, een vriendelijke, goed uitzienende Drentse marechaussee, lid van de bewakingseenheid van het kamp. Ze sprak geregeld met hem, ze konden goed met elkaar opschieten. Hij kwam langslopen met een paar collega's, en ze ving op dat hij die dag jarig was. Ze had hem geroepen en gevraagd of hij die avond naar het prikkeldraad wilde komen, dan had ze een cadeautje voor hem. Johan ging erop in, hij zei dat hij tussen zes uur en half zeven pauze had, dan zou hij bij de omheining zijn. Om tien over zes kwam Johann eraan, hij sprong over een greppel en begroette haar. Ze had als cadeautje een pakje shag bij zich, met vloeitjes. Surrugaatshag natuurlijk, betere was niet te krijgen. Ze wilde het pakje tussen het prikkeldraad door aan hem geven, toen ze zich een ongeluk schrok. Opeens stonden beiden in de lichtstraal van een lantaarn. Ze waren betrapt. De man met de lantaarn, die opeens tevoorschijn was gesprongen, was niemand minder dan de kampcommandant zelf, Albert Gemmeker. Met naast hem de directe chef van Johan, de waarnemend</p>

<p>haar liep een geelachtige hond, die Johan herkende als de hond van van Gemmeker. Omdat de hond 's avonds wel vaker los door het kamp liep, besteedde hij er geen aandacht aan en liep door. Op het moment dat hij ongeveer anderhalve meter van het prikkeldraad verwijderd was, werd er plotseling met een fel licht in zijn richting geschenen. Aanvankelijk was Johan nog in de veronderstelling dat het een patrouille van zijn collega's betrof, maar toen zijn ogen enigszins aan het licht gewend waren, zag hij Gemmeker en De Jong [=Albert de Jong, 'chef de bureau' van het marechausseedetachement in Kamp Westerbork – Droog] voor hem staan. Beiden waren in burger gekleed en droegen regenjassen met een pet. Johan hoorde Gemmeker zeggen: 'Also wachtmeister, sie sind verhaftet.' Hij werd direct overgebracht naar het bureau van Gemmeker. De Jong zou het kamp binnengegaan zijn om Charlotte op te halen, terwijl Gemmeker verklaarde dat hij haar opdracht had gegeven om zich via de poort bij zijn bureau te melden. Het verhoor dat volgde en dat Gemmeker zelf afnam duurde ongeveer een uur. Gemmeker sprak volgens De Jong tijdens dit verhoor telkens over Rassenschande en stelde meerdere keren vragen die betrekking hadden op lichamelijk contact tussen beide arrestanten. Charlotte en Johan bleven ontkennen dat dit had plaatsgevonden. Na het verhoor werd het Joodse meisje overgebracht naar de kampgevangenis, terwijl de Jong Johan meenam naar het bureau van detachementscommandant Rebel. Daar werd de jonge marechaussee nogmaals verhoord en van hetgeen hij verklaarde werd een rapport opgemaakt.[59]</p>	<p>detachementscommandant van de marechaussee in Westerbork, Albert de Jong. Ze hadden zich schuilgehouden achter een verhoging in het terrein, vlakbij. Gemmeker zei, met snerpende stem: 'Zo wachtmeister, u bent gearresteerd.' En De Jong voegde daaraan toe: 'Wat doe je ook altijd met die joden te donderen?'[2] Lotte kreeg te horen dat ze naar de uitgang van het kamp moest lopen, daarvandaan zou De Jong haar meenemen, om te worden verhoord. Johan Smallenbroek moest met Gemmeker mee, die hem met zijn pistool onder schot hield. Ze gingen naar de Kommandantur, het bureau van Gemmeker in het kamp. De commandant nam na de arrestatie persoonlijk het verhoor voor zijn rekening. Later, na de oorlog, heeft Smallenbroek verteld hoe dat ging. Eerst wilde Gemmeker weten of er sprake was van 'Rassenschande' – seksuele omgang tussen joden en niet-joden. Lotte had met klem ontkend: er was niet meer dan vriendschap, ze spraken elkaar af en toe. Ook Smallenbroek had tegengesproken dat ze een relatie hadden. Gemmeker had dreigende taal gesproken, zei Smallenbroek in zijn verklaring.</p> <p>'Gemmeker heeft mij niet mishandeld maar probeerde mij wel angst aan te jagen door te zeggen dat ik weleens doodgeschoten zou kunnen worden.'[3]</p>
<p>Toen Rebel het vertrek tijdens het verhoor kortstondig verliet, zou Johan aan De Jong hebben gevraagd wat hij</p>	<p>Zover kwam het niet, maar Gemmeker nam de zaak wel hoog op. Hij eiste dat Smallenbroek aan de Sichterheitspolizei (SiPo) zou worden</p>

<p>moest verklaren. De Jong gaf hem het advies te zeggen dat 'die Jodin' veel op een christenmeisje leek en dat hij zich daarom tot haar aangetrokken voelde. Verder moest Johan nooit toegeven dat hij lichamelijk contact met haar had gehad. Zo geschiedde, maar volgens De Jong bleek uit het rapport dat Johan en Charlotte verkering hadden. Nog diezelfde avond brachten SS-ers Johan naar de Marechausseekazerne in Assen. Via het huis van bewaring en de Scheveningse gevangenis kwam hij terecht in kamp Amersfoort. Als politieambtenaar moest Johan voor het <i>SS und Polizeigericht</i> verschijnen. Deze rechtbank veroordeelde hem wegens 'militaire ongehoorzaamheid' tot zes maanden gevangenisstraf. [60] Via kamp Amersfoort belandde hij uiteindelijk in een kamp in het Duitse Eggestorf, waar hij op 8 april 1945 door de Amerikanen werd bevrijd.[61]</p>	<p>overgedragen. Commandant De Jong probeerde hem op andere gedachten te brengen, en stelde voor de zaak disciplinair af te doen. Gemmeker weigerde daar pertinent op in te gaan. En zo kwam Johan Smallenbroek eerst in Assen terecht, waar hij door de Duitse SiPo-agent Johann Mählop hard werd aangepakt. Die stuurde hem naar vervolgens door naar de strafgevangenis van Scheveningen (het 'Oranjehotel') en vandaar ging hij naar kamp Amersfoort, waar hij werd veroordeeld tot een halfjaar opsluiting omdat hij 'zich als Nederlandse politieambtenaar op vriendschappelijke wijze had ingelaten met politieke gevangenen'. Smallenbroek, die na zijn vrijlating opnieuw werd gearresteerd en in verschillende kampen heeft gezeten, heeft de oorlog overleefd en kon over de gebeurtenissen aan het hek na de oorlog verklaringen afleggen.</p>
<p>Enkele dagen na haar arrestatie werd Charlotte in de wachtkamer van de kampgevangenis door opperluitenant Bouma en De Jong verhoord. Volgens De Jong verklaarde Charlotte dat er sprake was van verkering tussen haar en Johan en dat ze meerdere keren achter het magazijn hadden staan vrijen. Dit laatste nam De Jong bewust niet op in het toch al summiere proces-verbaal.[62]</p>	<p>Dat geluk was voor Lotte Weisz niet weggelegd. Het verjaardagscadeautje werd haar fataal. Ze werd door Gemmeker naar de strafbarak verwezen. Dar is ze alleen nog even uit geweest om in Assen te worden gehoord als getuige. Wie in de strafbarak terechtkwam, werd in principe met voorrang gedeporteerd. Bij Lotte duurde dat nog een maand, want er gingen wekenlang geen transporten uit Westerbork in die periode, omdat er kinderverlamming heerste in het kamp en de autoriteiten hadden besloten dat het niet verantwoord was het besmettingsgevaar naar het buitenland te exporteren.</p>
<p>De in Wenen geboren Charlotte was vóór de bezetting samen met haar familie als vluchteling naar Nederland gekomen en verbleef vanaf 1940 in kamp Westerbork.[63]</p>	
<p>Gemmeker verklaarde na de bevrijding dat hij had weten te bewerkstelligen dat alleen zij en niet haar hele familie op transport moest. Charlotte overleed op 31 maart 1945 in Bergen-Belsen. (...) [64]</p>	<p>Maar op 25 januari ging ze dan toch vanaf de strafbarak naar het perron, waar ze met 947 andere joden in de trein naar Auschwitz werd geladen. Ze is daar niet meteen vergast, maar werd er tewerkgesteld. Volgens opgave van het Rode Kruis is ze op 31 maart 1945 in Bergen-</p>

	<p>Belsen overleden, ruim twee weken na Anne Frank die dezelfde route had afgelegd.[4]</p> <p>Ook voor haar familie duurde het verblijf in Westerbork niet lang meer. Het gezin werd van de stamlijst geschrapt. Mogelijk als represaillemaatregel wegens het 'vergriep' van Lotte, al heeft commandant Gemmeker dat na de oorlog bij hoog en laag ontkend: hij beweerde dat de familie Weisz net als veel andere haar positie verloor, omdat de stamlijst op bevel van de nazitop in Den Haag moest worden uitgedund.[5] Vader Isidor, moeder Alice, zus Edith en broers Erich en Karl werden naar Theresienstadt gedeporteerd en vandaar naar Auschwitz. Edith en Erich hebben het kamp overleefd, hun zus Lotte hebben ze er niet meer gezien.</p>
<p>Noten:</p> <p>58. Charlotte Weisz, geb. 9 februari 1924 in Wenen. https://www.joodsmonument.nl/nl/page/526359/about-charlotte-weisz .</p> <p>59. Rebel verklaarde na de bevrijding dat hij naar aanleiding van de verklaring van Smallenbroek een rapport had opgemaakt en dat het procesverbaal was geschreven door Gemmeker. In de dossiers zijn voor deze bewering geen aanwijzingen gevonden.</p> <p>60. NA, CABR, A. de Jong, 75961. [= Nationaal Archief, Centraal Archief Bijzondere rechtspleging]</p> <p>61. https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=5&miaet=1&micode=2183&minr=1183312&mi view=inv2&milang=nl [= systeemkaart Smallenbroek, Johan Hendik – Droog]</p> <p>62. NA, CABR, A. de Jong, 75961.</p> <p>63. www.joodsmonument.nl [= afkorting van eerder gegeven URL van de Charlotte Weisz-pagina. – Droog]</p>	<p>Noten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ontleend aan: proces verbaal nr. 414, d.d. 4 juni 1948. Opgemaakt door J. Schoenmaker, Bureau Opsporing oorlogsmisdrijven (BOOM), Assen, archief Herinneringscentrum Westerbork, p. 105 e.v. 2. Verhoor J.J. Smallenbroek, in: BOOM, proces verbaal nr. 414, p. 106. 3. Ibidem 4. Zie www.joodsmonument.nl [wie daar zoekt met de door Van Liempt opgegeven naam 'Lotte Weisz' krijgt 332 resultaten – Droog]. 5. Verhoor A.K. Gemmeker, in: BOOM, procesverbaal nr. 414, p. 109.

Voorbeeld 2 – Het Apeldoornsche Bosch en David Chajes

In zijn hoofdstuk 6 behandelt Van Liempt de ontruiming van de Joodse psychiatrische inrichting het Apeldoornsche Bosch, 21 januari 1943. Manschappen van de Ordnungs- en Sichterheitspolizei en leden van de Joodse Ordedienst uit kamp Westerbork laadden zo'n 330 personeelsleden en 1200 patiënten in vrachtwagens. Ze werden naar het station van Apeldoorn gereden, waar ze werden overgeladen in een goederentrein, die hen rechtstreeks naar Auschwitz vervoerde, waar hen een wisse dood wachtte.

Van Riet beschrijft, aan de hand van vele oorspronkelijke bronnen, wat daar op die verschrikkelijke dag in januari gebeurde, op bladzijde 152-157 van zijn boek.

Van Liempt heeft daar dankbaar gebruik van gemaakt, in diens hoofdstuk 6. Alleen aan het begin van de beschrijving van de gebeurtenissen rond het Apeldoornse Bosch verwijst hij naar Frank van Riet, middels noot 5. Waardoor het lijkt alsof hij alleen over wat de dag vóór de ontruiming gebeurde, bij van Riet vandaan haalde.

Maar ook hier valt Van Liempt weer door de mand: op bladzijde 91 en 92 heeft hij het over David Chajes. Alles wat hij van Chajes weet is afkomstig van Frank van Riet, die hem op bladzijde 154 beschrijft, aan de hand van de informatie die Van Riet direct van diens nabestaanden kreeg.⁶

Een fragment van het plagiaat

Van Riet	Van Liempt
<p>“De verklaring van David Chajes komt gedeeltelijk overeen met de uiteenzetting van Boas. David gaf toe dat de OD betrokken was geweest bij het inladen van de patiënten. Dit was volgens hem inderdaad op beestachtige wijze gebeurd. In eerste instantie konden hij en zijn collega's de bedlegerige patiënten voorzichtig op de in de vrachtauto's aanwezige strozakken leggen. Toen de toezichthoudende Duitsers dit zagen, kregen de OD'ers een pak slaag met de opmerking hiermee op te houden. [48]</p> <p>Een andere OD-er, die een zichtbaar ernstig zieke patiënt met een deken wilde</p>	<p>“Bij het inladen van de patiënten waren de leden van de joodse Ordedienst van Westerbork betrokken. Jacob Boas maakt er in zijn boek <i>Boulevard des Misères</i> uitvoerig melding van. Er is een getuigenis van een van de OD'ers, David Chajes. Hij moest meehelpen. Hij verklaarde dat ze eerst de patiënten zachtjes op het stro legden en toen van de Duitsers een pak slaag kregen en gedwongen werden hard op te treden.” (...)</p> <p>In werkelijkheid ging het er gruwelijk aan toe en moesten de OD'ers wel degelijk het vuile werk doen. OD'er David Chajes weet nog dat een collega van hem een zieke patiënt wilde meegeven. Dat werd hem</p>

⁶ Frank van Riet, in e-mail aan Bart FM Droog, 15-07-2019, 18:58 uur.

toedekken werd tegengehouden, met als reden dat het zonde was om hiervoor een deken te verspillen. Ooggetuigen zagen dat op matrassen aangevoerde patiënten wegens ruimtebesparing in de laadbakken van vrachtauto's op elkaar werden gestapeld.	geweigerd. 'Zonde', vond de SS-officier die ernaast stond. Speijer beschreef hoe die SS-officier opeens zei, dat het op deze manier te lang ging duren omdat er te weinig patiënten in een vrachtwagen pasten. 'Om tijd te winnen werden de zieken nu op elkaar gestapeld, twee lagen op elkaar.'
--	---

In de door Van Liempt genoemde bronnen komt geen David Chajes voor. Hij verwijst niet naar Van Riet: ergo: een plat staaltje letterdieverij.

Voorbeeld 3 – Selig Goldstein

Onder de vele overeenkomstige incidenten die door zowel Frank van van Riet en Ad van Liempt beschreven zijn, springt het verhaal over Selig Goldstein eruit.

Van Riet, blz. 100-101: “Op het moment dat hij met een partij hout op zijn schouders liep, passeerde de voor hem onbekende Gemmeker hem van achteren. Omdat Selig niet op tijd zijn pet afnam, moest hij zijn kampkaart aan Gemmeker afgeven. Velen wisten dat je, als je deze kaart had ingeleverd, in de meeste gevallen snel op transport werd gesteld, en dat ghold ook voor Selig en zijn vrouw. Samen werden ze in de nacht van 8 op 9 februari opgeroepen voor het transport van de volgende dag. Een poging van een familielid, die werkzaam was bij de Burgerlijke Stand van het kamp, om het echtpaar van de transportlijst te krijgen, mislukte. Selig werd evenals zijn vrouw op 12 februari, direct na aankomst in Auschwitz, in de gaskamers vermoord.”

In hoofdstuk 6 vertelt Ad van Liempt exact hetzelfde verhaal, in licht geparafraseerde vorm – zonder naar Frank van Riet te verwijzen. Wel voegt hij, in hoofdstuk 14 er deze opmerkelijke uitlatingen eraan toe:

“Als Gemmeker inderdaad niet wist dat Goldstein daar onmiddellijk zou worden vergast, was zijn besluit hem weg te sturen nog altijd een afkeurenswaardige rotstreek. Als hij het wél wist, was het in feite moord met voorbedachte rade. En daarom is het antwoord op de centrale vraag in de zaak-Gemmeker wel degelijk van het grootste belang.”

In de afgelopen twintig jaar hebben met name Duitse historici weten vast te stellen dat vrijwel iedereen bij de SS en de meesten in de Wehrmacht, net als vele Duitse burgers, wisten dat de Joden in 'het Oosten' niets dan de dood wachtte.⁷ Al dat Duitse onderzoek is onopgemerkt aan dr. Ad van Liempt voorbij

⁷ Zie de samenvatting van dat onderzoek bij Volker Ullrich. *Adolf Hitler. Biographie. Die Jahre des Untergangs 1939-*

gegaan én – je houdt het niet voor mogelijk – ook aan al zijn promotiebegeleiders. Dat heeft veroorzaakt dat hij ongelooflijke domheden uitkraamt.

Gemmeker zal geweten hebben dat gedeporteerde Joden vroeger of later vermoord zouden worden. Maar het is natuurlijk kolder om te veronderstellen dat Gemmeker – een van de radertjes in de machinerie, een in wezen onbeduidende luitenant – kon weten of iemand bij aankomst in Auschwitz direct of eerst later zou sterven.

En dan de bewoordingen: als Selig Goldstein niet direct was vermoord, maar Auschwitz overleefd zou hebben, dan was Gemmekers beslissing hem naar dat vreselijke oord te sturen volgens Van Liempt alleen een ‘rotstreek’ geweest? Ik blijf van de ene in de andere verbazing vallen.

Voorbeeld 4 – Jüdische Presse Agentur

Frank van Riet, bladzijde 101: “In het kamp gonste het van geruchten, zodat aan de verspreiding ervan zelf een naam gegeven was: de Jüdische Presse Agentur.”

Van Riet meldt hierbij als bron: Presser, Ondergang, Deel 2.

Wat maakt Ad van Liempt hiervan? Van Liempt, hoofdstuk 7: “Kamp Westerbork was de ideale voedingsbodem voor geruchten en sterke verhalen. Er was zelfs een term voor: JPA, Jüdische Presse Agentur, joods persbureau.”

Volgens Van Liempt is de bron voor deze passage Phillip Mechanicus vandaan heeft, maar die rept op de opgegeven pagina (*In dépôt*, blz. 180⁸) met geen woord over het JPA. Dieven zijn altijd onzorgvuldig. Zo ook Ad van Liempt, die deze passage simpelweg van Frank van Riet geplagieerd heeft.

Voorbeeld 5 – Joelfeest 1943

Op bladzijden 101-102 verhaalt Van Riet over het totaal uit de hand gelopen Joelfeest – het SS-equivalent van het kerstfeest – op 17 december 1943. Dronken SS-ers gaan daarbij op de vuist. Joodse gevangenen praatten daarover, met al gevolg dat zij bestraft worden.

In hoofdstuk 7 geeft Ad van Liempt een vrijwel identieke beschrijving – zonder enige verwijzing naar Van Riet.

1945. S. Fischer, Frankfurt am Main, 2018. Blz 329 en noot 252, blz. 770-771.

8 Philip Mechanicus. *In dépôt*. Van Gennep, Amsterdam 1989 (vierde druk)
https://www.dbnl.org/tekst/mech011inde01_01/mech011inde01_01_0123.php

Voorbeeld 6 – Leo van Messel

Op bladzijde 106 haalt Frank van Riet een incident met gevangene Leo van Messel aan. Deze zou hout gestolen hebben, en daarom via de strafbarak op transport gesteld zijn – als zovelen.

Ook dit incident beschrijft Van Liempt, in hoofdstuk 7, met wederom geen enkele verwijzing naar Van Riet.

Enzovoort.

Voorbeeld 7 – Dolle Dinsdag

In *De bewakers van Westerbork* behandelt Frank van Riet de gebeurtenissen in kamp Westerbork rond Dolle Dinsdag, 5 september 1944, en ook wat Dolle Dinsdag veroorzaakte. In hoofdstuk 9 van zijn Gemmekerbiografie heeft Ad van Liempt het over dezelfde gebeurtenissen.

Van Riet	Van Liempt
“’s Avonds maakte premier Gerbrandy via Radio Oranje bekend dat de troepen de Nederlandse grens overschreden hadden. De Nederlandse sectie van de BBC interpreteerde de informatie anders en bracht naar buiten dat Breda inmiddels tot de bevrijde steden behoorde.”	“Op Radio Oranje heette minister president Gerbrandy plotseling de geallieerden welkom op vaderlandse bodem. Zijn mededeling berustte op een fout – hij had een inlichtingenrapport verkeerd gelezen en spontaan de tekst veranderd die voor hem was voorbereid. Diezelfde avond nam de BBC het bericht dat de geallieerden Nederland waren binnengetrokken over.”

Van Riet verwijst bij dit alles naar een eerder werk van zijn hand, waarin hij uitgebreid Dolle Dinsdag behandelde. Van Liempt geeft geen bron. Dat mag, als er sprake is van een algemeen bekend iets. Maar ik betwijfel of veel jongere lezers nog weten wat Dolle Dinsdag was, laat staan hoe het ontstond. En ik moet toegeven: alles wat ik dacht te weten is dat het ontstond door foutieve berichtgeving op de BBC, waarop een geruchtenstroom het land overspoelde. Maar klopt dat? Nee.

Loe De Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. Deel 10a, blz. 175:

1. Nederland: op maandag 4 september 1944 kondigt Seyss Inquart per direct de *Ausnahmezustand* (Staat van beleg) af. Een bericht daarover wordt uitgezonden

via de draadomroep Radio Hilversum; waar zo'n 300.000 ontvangers op aangesloten zijn. In papier verschijnt zijn bekendmaking (en een van Rauter) op dinsdagmorgen in de kranten. Het houdt onder meer in dat Seyss-Inquart zijn taken deels overdraagt aan plaatsvervangers, en ook dat 'vluchten, ook uit door strijd bedreigde gebieden', verboden is.

Met andere woorden: de vijand is in aantocht.

Onderwijl trekken op diezelfde maandag Duitse uiteengeslagen legereenheden uit België door Nederland terug, en starten medewerkers van de Sicherheitsdienst met het vernietigen van hun archieven en documenten. Papierversnipperaars waren destijds nog niet alom tegenwoordig⁹; de vernietiging bestond vooral uit verbranding in kachels, haarden en in de open lucht. De Luftwaffe begint met ontruimen van de vliegvelden in Nederland. NSB-ers en andere collaborateurs raken door dit alles in paniek en beginnen te vluchten.

2. Londen. Maandag 4 september, 's middags. De Jong (blz. 173): [Over de toespraak van Gerbrandy, na uitleg hoe rooskleurig de situatie voor de Geallieerden leek te zijn] "H.J. van den Broek, chef van Radio Oranje, had maandagmiddag het concept voor die toespraak geschreven. De eerste zin begon met 'Nu de Geallieerde legers in hun onweerstaanbare opmars de Nederlandse grens naderen', maar toen Gerbrandy aan het einde van de middag de tekst te zien kreeg, 'trok', aldus later van den Broek, 'een brede glimlach over zijn gezicht. Hij haalde zijn potlood voor de dag, zette een dikke streep, maakte een krabbel en in plaats van 'naderen' kwam daar, tot mijn stomme maar vreugdevolle verbazing, te staan: 'overschreden hebben'. Gerbrandy had gemeend die correctie te mogen aanbrengen omdat het Bureau Inlichtingen eerder op de middag via een geheime zender in Brabant een bericht opgevangen had, inhoudend dat de Geallieerden Breda hadden bereikt. [noot 1: De Jong: mogelijk waren dat patrouillewagens; Droog; er was geen vaste frontlijn, waardoor verkenningwagens vaak vele kilometers voor de hoofdmacht opereerden]. De woorden, waarmee Gerbrandy om kwart over acht 's avonds zijn toespraak begon, vormden wereldnieuws; alle grote Geallieerde persagentschappen zetten het op hun telex: 'Geallieerde strijdkrachten zijn Nederland binnengetrokken!'" (...)

De Jong, blz. 174: "Inmiddels had het Nederlands nieuws van de BBC om kwart voor twaalf [nog steeds 4 sept.] (...) nader geconstateerd: Breda was bevrijd." (...) Zo kon het gebeuren dat het dinsdagmorgen vroeg in heel bezet Nederland van

---

⁹ De eerste in de handel verkrijgbare papierversnipperaar werd in 1935 uitgevonden door de Duitser Adolf Ehinger. Aanvankelijk werden ze alleen in ambassades en ministeries gebruikt; eerst na de Tweede Wereldoorlog waren ze in kleinere kantoren te vinden. Zie: A brief history of paper shredders. Itestcase.com, 25-03-2015. <https://www.itestcash.com/blogs/news/a-brief-history-of-paper-shredders>

mond tot mond vloog: “Ze zijn al over de grens! Ze zitten al in Breda!” (...)

Op blz. 198-199 geeft De Jong aan dat Dolle Dinsdag is ontstaan door het samenvallen van meerdere gebeurtenissen. En: “Niet zo heel veel mensen hadden zelf de optimistische berichten en commentaren van de Londense uitzendingen gehoord – zeer velen hadden er, daar zijn wij van overtuigd, wèl van vernomen, maar slechts bij geruchte.”

Terug naar Van Liempt:

Hoofdstuk 9: “In Westerbork waren de effecten [van Dolle Dinsdag] ook te merken. Commandant Gemmeker gaf opdracht dat de hele administratie van het kamp moest worden vernietigd: hij wist, door zijn Gestapo-achtergrond, hoe belangrijk het was sporen te wissen. De opdracht was overigens afkomstig van Gemmekers nieuwe chef, SiPo/SD-bevelhebber Schöngarth.”

Bron? Onder een volgende alinea zet Van Liempt noot 6, een verwijzing naar Aad van As, *In het hol van de leeuw*, p. 81-83. Een boek van de man die een deel van de cartotheek van het kamp in veiligheid stelde. Maar die met grote zekerheid niet wist wie Gemmekers opdrachtgever was.

Frank van Riet, hoofdstuk 9, p. 230 [Die eerder samenvat wat De Jong bericht over hoe Dolle Dinsdag ontstond]: “(...) begin september (werden) door de BdS, dr. Karl Eberhardt Schöngarth, enkele voorzorgsmaatregelen bevolen en (gedeeltelijk) uitgevoerd. (...) [Gemmeker [moest] de gehele kampadministratie vernietigen. Bron: NA, CABR, dossier Gemmeker, BRvC 135/49, PRA Amsterdam, 60326.

Dit is iets essentieels: het is evenwel niet het gegeven dat Ad van Liempt ook dit weer bij Van Riet (of een andere bron, dat is ook mogelijk, maar onwaarschijnlijk) vandaan gegraaid heeft, maar dat hij doordat hij steelt niet weet wat de werkelijke gang van zaken was: Van Liempt doet voorkomen alsof de administratie moest worden vernietigd *vanwege* Dolle Dinsdag. Terwijl juist de vernietiging van allerhande archieven door de Duitsers een van de oorzaken van Dolle Dinsdag was.

Naar [inhoudsopgave](#).

Voorbeeld 8 – Verkrachting versus 'seks-incident'

Frank van Riet heeft het in zijn boek op blz. 93-97 over de Nederlandse SS-er Hendrik van Dam. Hij beschrijft hoe deze niet zo olijke drinkebroer een Duitse legerwagen in de prak reed en mogelijk betrokken was bij de verkrachting van een Joodse vrouw – wederom met gedegen bronvermeldingen.

Deze incidenten kon Van Liempt natuurlijk niet laten liggen. Wéér plukt hij het grotendeels bij Van Riet vandaan, en maakt het wat sensationeler door de mogelijke verkrachting in hoofdstuk 11 te presenteren als 'een seksincident met een joods meisje' – alsof ze er vrijwillig aan meedeed. Om het nog idioter te maken: hij geeft –bij het 'seksincident' – specifiek Frank van Riet als bron op. Alsof Van Riet zich eraan verlustigde – wat absoluut niet het geval is. Van Riet beschrijft die gebeurtenis met heel veel empathie voor het slachtoffer. Een empathie die bij Van Liempt volstrekt afwezig is.

Dat is geen plagiaat, maar plat bedrog. Wat erger is? Wie het weet mag het zeggen.

Naar [inhoudsopgave](#).

Resumerend: blijk van respect?

Deze voorbeelden vormen het topje van de ijsberg. Lodewijk Brunt¹⁰ wees me erop, waarna ik tal van voorbeelden vond waar Ad van Liempt pretendeert zelf degelijk onderzoek te hebben verricht, maar in werkelijkheid simpelweg het werk van Van Riet gekopieerd heeft.

Ad van Liempt is zeer schatplichtig aan Frank van Riet. Hoe toont Van Liempt dat? Door Frank van Riet of diens boek *Bewakers van Westerbork* nergens in de eigenlijke boektekst te noemen. Het boek staat wel in het overzicht 'Geraadpleegde literatuur'. En met slechts zeven noten verwijst Van Liempt naar het boek. Een bizar laag aantal – het hadden er tientallen moeten zijn.

Door zo te handelen druist Van Liempt in tegen de Nederlandse Gedragscode voor promovendi¹¹ en schendt hij de regels betreffende plagiaat, zoals vastgesteld door de Rijksuniversiteit Groningen:

“In wetenschappelijke teksten word je geacht om bij gebruik van andermans gedachtegoed, ook als je het samenvat of anders onder woorden brengt, je bronnen eerlijk te vermelden. Het verwijzen naar een bron moet je ook beschouwen als een blijk van respect en een beloning voor andermans inspanning en prestaties.”¹²

Naar [inhoudsopgave](#).

---

10 Lodewijk Brunt. Promotie Ad van Liempt, een farce. Lodewijkbrunt.nl, Amsterdam, 26-06-2019.

<http://www.lodewijkbrunt.nl/promotie-van-ad-van-liempt-een-farce/>

11 Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening – Principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Vereniging van universiteiten (VSNU), 's-Gravenhage 2004. herzien 2012 en 2014.

http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/Code_wetenschapsbeoefening_2004_%282014%29.pdf

12 Plagiaat. Uit: Handboek. Schriftelijk. Student. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, 05-04-2019. [Gezien 30-06-2019].

<https://www.rug.nl/language-centre/communication-training/academic/hacv/handboek/schriftelijk/student/plagiaat>

Bibliografie

Beers, Gassel, Linden op de foto! Historische foto's uit de periode 1870-1940. Verzameld en toegelicht door Frank van Riet. Schoth, Boxmeer, 1984. [96] p

Frank van Riet. *Beers in oude ansichten.* Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1990. [76] p. In 2009 verscheen een gedeeltelijke reproductie van dit werk, onder dezelfde titel, maar met [45]p., "speciaal uitgegeven voor het AD".

F. Van Riet en P. Verhage [i.e. Verhagen]. *Cuijk in oude ansichten.* Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1990. 76p. In oude ansichten-reeks. In 2008 verscheen een gedeeltelijke reproductie van dit werk, onder dezelfde titel, maar met 44p., "speciaal uitgegeven voor het AD".

Frank van Riet. *T'uwen dienst. De geschiedenis van de politie in Nederland vanaf de Middeleeuwen tot de Tweede Wereldoorlog.* [Eindredactie Ine Becks]. Scriptum Books, Schiedam, [1995]. 160p.

Frank van Riet. *'n Papieren monument. Herdenkingsboek van de tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen politiemensen in de regio Rotterdam-Rijnmond.* Politie Rotterdam-Rijnmond, Bureau Communicatie, [Rotterdam], [2000]. 95p.

Frank van Riet. *Handhaven onder de nieuwe orde. De politieke geschiedenis van de Rotterdamse politie tijdens de Tweede Wereldoorlog.* Aprilis, Zaltbommel, 2008. 815p. Reeks van de Stichting Historische publicaties Roterodamum, ISSN 1380-7404; nr. 169. Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

https://pure.uva.nl/ws/files/4308851/55321_thesis.pdf

Frank van Riet. *De bewakers van Westerbork.* Boom, Amsterdam, [2016]. 367p.

Frank van Riet. *Kommer en kwel in Rotterdam. Moord, doodslag en andere misdrijven, 1904-1940.* Ad. Donker, Rotterdam, 2016. 166p.

Frank van Riet. *Meer kommer en kwel in Rotterdam. Verkeers- en andere ongevallen, branden en ontploffingen, 1908-1940.* Ad. Donker, Rotterdam, 2017. 151p.

Bron: Catalogus Koninklijke Bibliotheek, Den Haag; www.kb.nl.

Naar [inhoudsopgave](#).